

m.registrator@regeringskansliet.se
helene.lager@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss "Ny tid för prövning"

Vattenkraften kan vara ett problem för landsbygden och de företag som drivs där. Många av de vattenkraftverk som anlagts under 1900-talet har de boende mottagit med öppna armar då de medfört löften om arbetstillfällen i områden där sådana annars förekommer sparsamt. I början uppfyllde de dessa löften om ekonomisk tillväxt och arbetstillfällen på landsbygden, men tiderna förändrades.

Idag drivs de stora vattenkraftverken allt mer sällan av lokal arbetskraft, varför anläggningarnas negativa effekter, i fråga om bl a ödelagda fiskemöjligheter och tillgång till orörd natur som skulle kunnat locka turister och möjligheter till turism- och fiskeföretag, finns kvar emedan de positiva i fråga om lokal tillväxt och arbetstillfällen försvunnit. De arbeten som många gånger finns kvar idag är sparsamma och de som arbetar på verken är allt som oftast service-tekniker som kommer från större städer där man sköter kontrollen över verken.

Samtidigt finns det många mindre vattenverksamheter som bedrivs utan lagstöd och som är till men för både fiskerättsägare och miljö. Det är därför viktigt att de förslag som regeringen kommer att lägga fram mot utredningen och dessa yttranden som bakgrund kommer fram till ett regelverk som gör att vattenverksamheter i allmänhet och vattenkraft i synnerhet inte hindrar utvecklingen av andra landsbygdsnäringsar såsom fisket.

Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg lämnar med detta sitt yttrande över specifika delar av utredningen.

6.8 5 § MP

Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg ser det som positivt att utredningen kommer fram till att det:

Mot denna bakgrund och med beaktande av vad som i övrigt redovisats ovan finns det därför, enligt utredningen, tillräckligt mycket som talar för att särskilda rättigheter omfattas av 5 § MP och därmed har rättskraft en-

ligt 24 kap. 1 § MB, dock endast beträffande de frågor som prövats i den särskilda rättigheten.

Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg menar dock inte att privilegiebrev, urminnes hävd och övriga rättigheter som uppkommit genom civilrättsliga avtal eller motsvarande regleringar bör ges offentligrättslig status eftersom detta bygger på rättigheter som tillkommit utan prövning. Ser man till MP 5 § så är det otvetydigt om t ex urminnes hävd ska omfattas av stadgandet.

Oavsett vad så måste regeringen dock i sitt slutliga förslag till lagändringar, när det gäller urminnes hävd, privilegiebrev och sådan vattenverksamhet som stöder sig på 1734 års byggningsbalk, beakta att äldre lagstiftning ofta hade starkt skydd för fisken och fisket och att den därmed i mångt och mycket hade kriterier för vattenverksamheter så att de skulle möjliggöra fiskens upp och nedvandring i vattendragen.

I 1734 års byggningsbalk framgår, som beskrivits i avsnitt 6.7.1 i utredningen, att jordägaren fick utnyttja vattnet över sin mark så länge som denne inte skadade andra intressen. Om ej något annat finns nedtecknat är det svårt att veta hur den ursprungliga verksamheten sett ut och vad som gällt för denna. Det man dock vet är att fiske har varit viktigt för naturhushållningen i Sverige under hela historien, även långt in på 1900-talet. Mot bakgrund av detta kan antas att om någon nyttjade vattnen så att fisket skadades så borde konflikt uppstått kring detta brukande. Härav bör det inte varit ovanligt att vattenverksamheter förseddes med t ex de bottenluckor för fiskens framkomst som det hemställdes om i 3 kap 5 § 1766 års fiskestadga.

Därför bör regeringen mot bakgrund av detta, i de fall där undantag från krav om fiskväg inte uttryckligen finns med i de äldre rättigheterna, kräva att vattenverksamheter som bedrivs med stöd av urminnes hävd eller äldre lagstiftning där 1734 års byggningsbalk och 1766 års fiskestadga varit rådande enbart får bedrivas om de har fiskväg för både fiskens upp och nedvandring.

Samma krav bör kunna ställas även på vattenverksamheter som är ännu äldre eller av okänd ålder. Detta eftersom även landskapslagarna talar om att vattenverksamheter ej fick uppföras om de kunde medföra skada för någon.

I bl a yngre Västgötalagen står följande stadgat:

En man vill bygga en kvarn; han skall icke bygga så, att han skadar en annan mans tomt, ej någons åker eller äng, ej allmänna vägar, ej grannars förtå, ej kvarn som förut var bygd, ej fiskegård.

Även i flera av de övriga landskapslagarna finns motsvarande stadganden.

Även i Magnus Erikssons landslag framställdes samma krav för den som ville bygga i vatten. vare sig det var kvarnar, fiskverk eller fiskgårdar (eller annat) så andra lider skada därav. Man får heller ej förändra vatten eller fiske så att annan lider skada därav (byggningsbalken:XXVI): *"Nu får man ej avleda vatten eller fiskeri från gammalt läge och fördärva det för annan..."*. Detta visar på att det sedan urminnes tid funnits en vilja att värna om vattnen och inte minst fisken och fisket som inte praktiserats under 1900-talet då efterfrågan på elektrisk ström var stor för utbyggnaden av den svenska industrin.

10.1 Ersättning för skada

Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg ser att frågan om talerätt och sakägarbegreppet vid vattenverksamheter måste utvidgas till att även gälla fiskevårdsområdesföreningarna. Idag saknar dessa föreningar talerätt utan de enskilda fiskerättsägarna som är medlemmar är de som var för sig ska utöva sin rätt som sakägare. Detta kan innebära att ett stort antal sakägare kan komma att var för sig vilja föra sin talan, eller än vanligare, att den stora massan av fiskerättsägare, som saknar nödvändig kunskap inte blir adekvat företrädare som sakägare vid vattenverksamheter. Detta gör många gånger att prövningar om vattenverksamhet ofta blir onödigt dyra.

Härav ser Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg att det är nödvändigt att fiskevårdsområdesföreningarna utan fullmakter, får möjlighet att företrädare sina medlemmar. Att samla in fullmakter blir ogörligt, särskilt gäller detta i de delar av Sverige där ägandet av fisket är spritt på ett stort antal delägare. Inte minst i Dalarna, som är det län som har flest vattenkraftverk i landet, men även andra län kan det handla om tusentals fiskerättsägare i ett område. Exempelvis kan sägas att Mora-Våmhus fvf har mellan 3 000 och 4 000 medlemmar och att begära fullmakt av var och en av dem vore ogörligt.

Men för att säkerställa äganderätten så bör man som huvudprincip kunna låta fiskevårdsområdesföreningarna företrädare alla sina medlemmar, men med det undantaget att de enskilda medlemmar som vill företrädare sig själva ska kunna göra detta genom att anmäla detta till berörd myndighet och fiskevårdsområdesföreningens styrelse. Därvid kan den enskilda äganderätten behållas opåverkad, men den som vill bedriva vattenverksamhet får en tydlig part att föra samtal med och de delägare som saknar kunskap nog eller vilja att företrädare sig själva säkerställs ändå ombud vid förhandlingar.

12 Tidsbegränsade tillstånd

Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg anser att alla tillstånd alltid ska vara tidsbegränsade och inte givna för evinnerlig tid. Detta eftersom tiderna för-

ändras och även samhället och enskildas prioriteringar kring användning av vatten.

13.1 Miljörapport – Ett underlag för tillsyn

Fiskevattenägarna Dalarna-Gävleborg tillstyrker förslaget, men det får ej bli för omfattande. T ex anser förbundet att miljörapporter ej bör krävas då exempelvis ideella föreningar eller fiskevårdsområdesföreningar bedriver biotopvård i vatten, något som kan bedömas vara vattenverksamhet i vissa fall. Ofta är detta enbart anmälningspliktiga verksamheter och man bör således kunna göra undantag för den typen av verksamheter så de slipper kravet om miljörapport.

I övrigt bör miljörapporter inte vara så omfattande och krångliga att de går utöver syftet med att de ska upprättas.

Björn Flinth
Ordförande